

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 29. De societate, vt est ciraca negotiationem,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

diminuto lucro pro ratione alicuius contractus ex prædictis, quem societati ipsi adiungunt. Quia ratione intelligendum est fieri licite quod legata relicta ad pias causas dantur mercatori, vt inde aliquid certi quotannis haberi possit in sustentationem facientis sacra pro legantibus.

Quarta conditio est, vt totum damnum & lucrum in diuisione societatis, quandoque fiat, distribuatur æqualiter pro rata fortis cuiusque, & periculi eam perdendi: ita vt si fortis singulorum fuerint æquales, & pericula paria, æquale sit lucrum & damnum: alias vero, inæqualia sint damna, & lucra, pro inæqualitate fortis, & periculi, iuxta receptam regulam, quæ habet, illicitam, iniquamque esse societatem initam cum pacto, quo notabile damnum, iudicio viriboni, inferretur alicui ex sociis: aut in qua commoditates quæ distribuuntur, non respondent fortibus sociorum: aut in qua quis plus vel minus de lucro participat, quam de damno; vt cum vnus habet duas partes lucri, & vnam tantum damni ante, contra duas damni, & vnam tantum lucri.

Quinta conditio est, vt in societate fraus, dolus, aut deceptio non immisceatur: alioqui enim est iniusta, inducens obligationem restituendi damnum inde secutum.

VLTIMA varietas est; quod quædam sit simplex, nuda, absque vilo alio contractu: quædam vero sit mixta cum aliis contractibus, & potissimum cum contractu assicurationis, de quo Sylu. in v. negotiatio quæst. 4. & 5. Sotus in lib. 6. De iust. & iure quæst. 7. Conrad. De contr. act. quæst. 71. Et est quo quis certo pretio suscipit in se periculum alicuius rei, vt si ea pereat, teneatur illius pretium seu valorem soluere domino: vt si mercator habeat nauem mercibus onustam ad Indos transmittendam: & alius accepto certo pretio eum securum reddat, quod eadem nauis salua & integra traiciet mare cum mercibus, aut iacturam illius ipse reiciet.

382. Sicut igitur in contractu fideiussionis, fideiussor obligat se ad soluendum creditori, si debitor, non soluerit; ita in hoc assicurator obligat se ad soluendas merces, aut alias res assicuratas, si contingat eas perire. Et vt fideiussor iuste pretium exigit eo nomine, quod in se receperit periculum soluendi debitum; ita & assicurator, quod exponat se periculo restituendi rem assicuratam, si pereat; quod locis antecitatis notant Sylu. Conradus & Sotus, ac alij quorum meminit Lælius Zecchi in tract. De v. suris cap. 6. num. 3. Et confirmatur, quia pro qualibet re pretio æstimabili, potest quis pretium recipere; & constituitur autem in tuto rem periculis exposita, est pretio æstimabile. Ergo pro assicuratione, in qua tale quid fit, potest pretium accipi, sicut & pro fideiussione; præsertim cum illa, sicut hæc, sit Reipub. necessaria, nec de le vilo modo v. suraria: quandoquid pro ea pretium accipere, non est ex vi mutui accipere, vt patet. Absesse tamen debet omnis fraus, dolus, & impostura ex parte vtriusque contractantis: quod est commune cuilibet contractui licito.

383. In assicuratione autem duæ fraudes contingere solent ex parte assicuratoris; prior quidem, si non habeat sufficientia bona vt possit rem assicuratam, si perierit, restituere. Posterior vero, si assicuratur rem de qua certus est omnino, quod salua sit, & in tuto; vt si nauis est in portu salua, & eam assicuratur ac si nondum appulisset. Ex parte autem alterius, cui res assicuratur, duæ quoque fraudes possunt contingere: vna quidem, cum certus est omnino rem periisse, & procurat vt aliquis eam assureat. Quod si certus non sit, potest assicuratio fieri, quia, vt recte ait Sylu. in cit. q. 4. in mercibus, & aliis rebus quæ expositæ sunt casibus fortuitis, nullus potest ita securus esse, quin aliquod periculum, vel aliqua difficultas interuenire possit. Altera vero contingit quando loco rei assureatur possit aliam rem minoris valoris, vt cum quis petit, vt aliquis suam nauim assureat onustam frumento; qua debet traicere mare, cum tamen vacua, aut arena plena sit mare transitura. De quibus post Sotum Lælius Zecchi loco citato.

384. Porro iustum pretium assicurationis est quod communi hominum æstimatione approbatum in vfu versatur: atque pro ratione periculi cui res assureatur exposita est, solet pretium maius esse, aut minus: accipiendo quatuor, vel quinque, vel sex pro centis, prout bonus & peritus vir iudicauerit. Potest vero contractus assicurationis fieri non so-

lum pro sorte, sed etiam pro lucro ex societate expectato, quod in seq. cap. exponetur. Immo quidquid aliqui contraxerint, vt Syl. meminit in cit. quæst. 4. fieri potest pro alterius vita vt loco cit. citat Sotus. Et probat, quia talis contractus, non prohibitus lege aliqua humana, licitus est ex natura rei: vt. pote nullam continens iniquitatem; cū æqualiter per eum vterque contrahens exponatur lucro, aut damno; siq; Reip. vtilis censeatur. Exemplum sit: si filius familias mutuum à me petat quo moriente ante patrem suum; perdam meam pecuniam, & ideo recuso illi mutare, nisi quis assureat mihi vitam ipsius post mortem patris. Item Episcopus petit à me mutuo pecunias, vt soluat pro expeditione suarū bullarum, quo ante quatuor, vel quinque annos moriente ego perdam illas, & ideo nolo ei dare nisi quis assureat mihi ipsius vitam per quatuor, vel quinque annos. Nec est q; in contrarium obiciatur inde fieri posse, vt aliena mors desideretur: nam contractus non est propterea illicitus. Alioqui enim donatio causa mortis, testam. eta, legata, & id genus alia censei deberent pari ratione illicita. Vt autem in ea re cesset omnis turpis lucri ratio, spectandum est principaliter proximi obsequium perinde ac cum aliquis transiturus per loca periculosa, ab alio securus redditur, quod liber à periculis perueniet quo vult.

CAPVT XXIX.

De Societate, vt est circa negotiationem.

SVMMARIVM.

- 385 Inter conditiones requisitas ad societatem licitam, duæ imprimis obseruanda sunt inducentes obligationem ad restitutionem.
- 386 Æqualitas proportionis seruanda inter socios, vt societas censeatur licita.
- 387 Ea latitudinem habet, sed intra certo limite; de quibus indicare prudens est.
- 388 Quæ ratione pecunie exposita negotiatio: imò debeat proportione respondere operæ, vel industriae, quam a ter insuetatam apponit.
- 389 Ratio determinandi de tali proportione.
- 390 Difficultas, an capitale saluum, diuidendum sit cum lucro in sine societatis explicatur distincte.
- 391 Reicienda est sententia dicentium, cum societatis saluum, si cui capitale saluum recipit qui illud apposuit; sic valorem operæ, vel industriae eum qui illud apposuit, debere reipere.
- 392 Dua sententia de difficultate, an sic capitale perdat, damnum sit commune sociis, an proprium eius qui illud apposuit.
- 393 Quando tale damnum ad eum qui apposuit operam aut in industriam, spectet sine ex toto, sine ex parte.
- 394 Quæ damna apponenti operanti, vel industriae sunt, & quæ non sunt communia aliis sociis.
- 395 De expensis gratia societatis factis ab apponente operam, vel industriam, quid sit tenendum.
- 396 Tres opinionones de difficultate; an licita esse possit societas in qua capitale saluum sit ei a quo apponitur, illiusque periculum subeat is qui operam, vel industriam apponit.
- 397 Probatio sententia dicentium licitam esse, si virtute saltem contineat contractum assicurationis: tum eiusdem capitalem, tum etiam lucrum expectari.
- 398 Rationes ostendentes nihil ob stare quin tales contractus assicurationis possint ab apponente pecuniam fieri cum socio apponente operam, vel industriam.
- 399 Quando in ea re contingat illicita palliatio mutui v. surarum.
- 400 Documenta v. surarum alibi dicendum an talis palliatio contingat in societate circa negotiationem habentem conueniens contractus assicurationis.

387. Quid & quotaplex sit negotiatio, ac quibus modis efficiatur, traditum est in præcedenti cap. 21. additis scilicet modis quibus est illicita. Conditiones vero quas societas circa eam requirit, vt censeatur licita, ex sunt quas antea

antea num. 380. recensimus in explicatione sextæ varietatis societatis. Inter eas vero due imprimis sunt obseruandæ ad vitandam restituendi obligationem. Prior est, vt capitale quod quisque apponit, stet ipsius periculo, sicut & lucro; hoc est, perens pereat damno apponentis, sicut fructificans eiusdem commodo fructificat. Posterior est, vt in omnibus arbitrio boni & experti viri seruetur inter socios æqualitas proportionis: ac pro quantitate partium collatarum, id est, pecuniæ, operarum, industriæ, &c. lucrum diuidatur, prout habent Caiet. 2. 2. quæst. 78. art. 2. ad 5. Sylu. Societ. 1. quæst. 1. Sotus lib. 6. de iust. & iure quæst. 6. art. 1. Nauar. in Enchir. c. 17. num. 251. Couar. in 3. variarum resol. cap. 2. num. 2. & Molina de iust. & iure tract. 2. disput. 415. vbi varios persequitur modos ineundi istiusmodi societatem.

386. Sic autem accipere æqualitatem proportionis; vt qualis fuerit proportio eius quod vnusquisque apponit ad ea, quæ alij apponunt, talis sit proportio lucri quod quisque est reportaturus, ad lucrum quod alij reportaturi sunt: talis item proportio periculi & damni cui se exponit, ad pericula & damna quibus alij se exponunt: aut si in aliquo istorum inæqualitas inueniatur, ea aliunde compensetur, itaut computatis omnibus arbitrio prudentis, æqualitas inter socios, in ipso contractu cernatur.

Vbi aduertendum est æstimationem plurimum ex iis quæ ad istiusmodi contractum contribuuntur, non consistere in indiuisibili; sed habere suam latitudinem. Nam æstimatio operarum suam habet, attento propriæ personæ periculo maiori, vel minori, cui se exponit, qui operas ipsas apponit: vt si per mare exportaturus sit merces. Item attenta maiore, vel minore molestia & labore subeundis ab eo. Æstimatio item industriæ, quam quis est appositurus, latitudinem habet: quia industria illius, qui dexteritatem habet ad distrahendas merces, aut ad aliam executionem accommodatam ad lucrum (quod plurimum pendet ex huiusmodi dextertate & peritiâ negotiandi) plus valet, quam industria alterius, qui talis non est. Ideoque, vt Infit. de societate, §. 2. dicitur; sæpe quorundam ita pretiosa est opera in societate, vt eos iustum sit condicione meliore in societatem admitti. Præterea æstimata vsus nauigij, aut cuiusvis alterius instrumenti necessarij ad negotiationem & lucrum, suam etiam habere potest latitudinem.

387. Quæ cum ita sint sit vt æqualitas quæ in contractu isto societatis requiritur, non consistat in indiuisibili: sed habeat latitudinem, aliquando maiorem, aliquando minorem: quod relinquunt prudenti iudicandum ex concurrentibus circumstantiis. Et ita quando arbitrio prudentis contingeret egredi totam latitudinem æqualitatis, quam iustitia exigit: contractus censendus est iniustus, ac inducere obligationem restituendi, quantum est opus, vt is ad æqualitatem reducat, atque intra dictæ latitudinis limites contineatur. Id quod Caiet. loco cit. sic illustrat exemplo. Ponat vnus mille ducatos: alter operas æstimatas mille item ducatis, & tertius industriam æstimatam quingentis; itaut communis summa sit duorum millium, & quingentorum ducatorum: idem fiet diuisio siue lucri, siue damni ex societate secuti, primus & secundus partem portionem accipient, & tertius partem medio minorem, alioqui erit inæqualitas. Idem vero locum habet, cum socius qui grauatur inæqualitate, eam non condonat liberaliter, sed inuoluntarie patitur: siue quia eam ignorat: siue quia scit quidem, sed tolerat: quia id illi melius est quam abstinere à tali contractu. Quod si ex liberalitate pati velit talem inæqualitatem; siue quia socius sanguine, aut amicitia ei coniunctus est: siue quia remunerare vult obsequia sibi exhibita; siue quia vult elemosynam facere: nulla iniustitia committitur: quia volenti, & consentienti plena liberalitate, nulla fit iniuria. Nonnullæ dubitationes mouentur circa huius generis societatem, quibus deinceps satis faciendum est.

Prima dubitatio; qualiter pecunia qua in contractu societatis contribuuntur, considerande sint, vt fiat proportio earum cum opera, aut industria, quæ ab alio ponitur.

388. DIFFICULTAS hæc versatur in eo; an pecuniæ ipsæ sint considerandæ iuxta quantitatem in qua contribuuntur: an vero iuxta valorem periculi cui in tali societate exponuntur; Sententia autem Soti est in lib. 6. De iust. & iure quæst. 6. art. 1. iuxta periculi valorem debere pecuniam considerari. Ratio eius est, quod pecuniam contribuens in societatem, non det illam, neque illam omnino amittat, cum si salua maneat, eam sit integram recepturus. Vnde reuera nihil aliud videtur conferre quam pecuniæ periculum: cuius proinde valor (qui tantus esse videtur, quantum ipse pro eiusdem assicuracione dare veller) conferendus est cum eo quod valet industria, ab alio appolita, vt æqualitas seruetur. Nauar. vero in Enchir. cap. 17. nu. 251. & nonnulli alij quorum meminit Petr. à Nauar. lib. 3. De restit. cap. 2. num. 448. tenent oppositum: nempe habendam esse rationem valoris pecuniæ secundum se. Quæ sententia conformior est vsui communi: nam vt recte Nauar. ait, illud inuentum Soti nouum est, quo nulli negotiatores adhuc vsi sint. Et certe ex eo sequeretur, quod si quis decem millia ducatorum contribuere ad aliquam negotiationem tutissimam, ex qua ingens lucrum speraretur, etiam si modica ad ipsum comparandum opus esset industria, & labore; ille nihil fere lucri posset accipere: sed totum fere pertineret ad socium cuius operæ fuerint modicæ, & ad quas modico stipendio potuisset conduci. Id autem vt aperte falsum, intellectus admittit omnino respuit. Præterea cum ad lucrum faciendum tota pecunia illa principaliter concurrat cum industria hominis, nec desinat esse, sed maneat in dominio illius qui eam ad id appouit: itaut periculo sit ipsius, si ea perierit; sane à ratione alienum videtur asserere quod ipse apponens possit solum de lucro participare, quantum æstimatur pecuniæ periculum: nec simul quantum effectus, id est, lucrum ipsum, ex ea pendet.

Quamquam tamen iuxta ea quæ Petrus à Nauar. consequenter tradit, non est accipienda hæc sententia in eo rigore, quo valor pecuniæ sic attendi debeat, vt æquipollentes omnino debeant ab altero poni operæ. Nam sic contingeret inæqualitas. Cum enim constet pecuniam recuperari posse, si bene res succedat; non autem operas ipsas, quæ sunt actiones fluxæ, nõ esset æqua fors & cõditio contrahentium, quandoquidẽ apponens operas, & industriam, tantum apponeret valoris, quantum alter: nihilominus, etiam si res bene succedat, perdet eundem valorem: seu illas suas operas; quas si locasset, tantum valuissent sibi, quantum alteri valet pecunia sua, quam recipit integram. Quæ sane in re est aperta inæqualitas.

389. CONCLUDENDUM est igitur cum memorato auctorum bonum in constituenda æqualitate inter socios, quorum vnus pecuniam, & alter industriam, vel operas contribuit; neque solum valorem pecuniæ secundum se, neque solum periculum illius amittendæ considerare debere, prout proposuit rationes, satis ostendunt. Sed cum tria notari possint in pecunia negotiationi exposita: primum, valor illius secundum se spectatæ: secundum, valor eiusdem spectatæ in ordine ad lucrum, & vt exposita negotiationi fructifera sit: ratione cuius valoris sit, vt in mutacione possit supra fortem accipi actuarium illud quod dicitur lucri cessantis: tertium demum, periculum amittendi vtrumque valorem, nihilq; lucrandi. Itemq; possint in industria duo consi detari: nimirum valor ipsius, & periculum peidendi lucrum ex ea speratum. Cum inquam hæc notari possint; vir ipse bonus, cuius arbitrio æstimatio committitur; taxare debet vna ex parte, tum (sententiæ Soti congruenter) periculum amittendi pecuniam; tum (congruenter sententiæ Nauar.) eiusdem pecuniæ valorem quæ habet in ordine ad lucrum: statuendo quantum ea plus valeat exposita in negotiatione, quàm non exposita. Altera ex parte vero, taxare valorem operæ, vel industriæ, statuendo quantum exillimanda sit valere in ordine ad lucrum futurum: cui valori si duo antedicta æquipol-

leant. socii æquales, in fortibus censentur, sin minus, in æquales.

De periculo autem amittendi lucrum speratum, nulla difficultas est, quia pariter omnes socii exponuntur ei pro rata sortis ab unoquoque appositæ, sicut & pro rata participes sunt lucri, quod secutum fuerit ex negotiatione, circa quam inita est societas.

Secunda dubitatio, an quando vnus sociorum ponit pecuniam, & alter operam, & industriam: absolutè a huiusmodi societate, sit inter eos diuidendum solum lucrum, deducta pecunia capitali, que integra permaneat apud eum qui illam apposuit: an vero sicut lucrum, sic & capitalis pecunia diuidenda sit inter socios pro rata.

390.

DE hac re plerique sentiunt solum lucrum diuidendum esse capitale autem esse deducendum, ac dandum ei qui illud apposuit. Inter eos sunt Caiet. in verbo Societas, Sotus lib. 6. De iust. & iure q. 6. art. 1. in fine, Nauarrus in Enchir. cap. 17. num. 253. Sed videtur distinctione vtendum cum Lud. Molina de iust. & iure tract. 2. disp. 416. & Petro à Nauar. in ante citato cap. 2. n. 458. ac dicendum, quando opera, & industria appositæ secundum se in valore æquipollet pecuniæ, quam alter apponit: vt si vnus sociorum apponat ducentos aureos, & alter operam & industriam tantundem valentis, licet iniri contractum quo tam lucrum, quam capitale diuidatur æqualiter inter socios. Quinimo pactum quod fieret tunc in contrarium, vt solum lucrum diuidendum sit, & capitale integre ad eum pertineat qui illud apposuit, iniquum esset: obligationem inducens restituendi quantum sufficit vt ad æqualitatem contractus reducatur. Quinetiam tales socii conuenientes, se in fine societatis diuuluros per partes æquales, non exprimendo, solumne lucrum, an vero totam summam, ne videantur celebrasse contractum iniustum censendi sunt intendisse quod totam summam diuiderent. Pro qua doctrina facit aperta ratio, quia æqualitas que maxime in hoc contractu sequenda est, vt proximis, exposcit sic, & non aliter fieri, vt de se patet: sicque docent Conradus de contractibus quest. 95. & alii quos refert & sequitur Couar. in l. b. 3. var. re. 61. cap. 2. num. 2.

Quando vero opera, aut industria æquipollet tantum vsui pecuniæ: seu quando pecunia præcisè, vt exposita negotiationi, tanti valoris est, quanti ipsa opera, vel industria, tunc si negotiatione finita maneat salua pecunia sine lucro, non est ea compensatio facienda socio qui operam, vel industriam contulit, quia alter qui pecuniã ipsam apposuit, æquale damnum sustinuit (valori nimirum eiusdem pecuniæ in ordine ad lucrum) & illius dominium semper retinuit, nec ab se abdicauit per contractum societatis. Qua de causa, si cut in tali causa, si aliquid de eadem pecunia post negotiationem deesseret, alter socius non teneretur illud supplere: ita ipse eadem de causa, quando integra manet, non habet ius ad aliquid illius.

391.

Eadem adhuc de causa, cum Angelo Societas 1. §. 17. Syluestro eod. verbo quest. 20. Rosella quest. 30. reiciendum est, quod aliqui dixerunt, cum societas soluitur, postquam is qui pecuniam contulit eam integram recepit, ille qui operam posuit, debeat illarum valorem accipere, ac deinde lucrum residuum, pro rata sortis cuiusque diuidi. Nam, vt recte ait Angelus, operæ non sunt vt pecunia aliquid permanens in forte, sed aliquid transiens. Est enim vsus quidam personæ in ordine ad lucrum, sicut distractio ipsius pecuniæ expositæ negotiationi, est illius (vt vocant) interuoforium, id est, vsus in ordine ad lucrum. Vnde patet, quod cum vterque vsus (personæ inquam & pecuniæ) æqualis valoris fuerit in ordine ad lucrum, non esse rationem cur potius specialis compensatio operarum (id est vsus personæ) fiat, quam vsus pecuniæ æquiualentis illi, præsertim cum, vt ait Sylu. plerumque fieret vt nihil, vel parũ admodum lucri reportaret is qui pecuniam apponit. Cæterum si operarum maior sit valor, quam vsus pecuniæ in negotiatione, is qui saluum recipit capitale, tenetur alteri excessum valoris recompenfare ex ipso capitali: sicut è contra si operæ essent minoris valoris, is qui illas apposuit, tenetur pro rata de tali damno accepto, quem-
da. ex Couar. nota: Petrus à Nauar. incit. cap. 2. n. 462. Et pa-

ter quia æqualitas in contractu societas seruanda, postulat vt quisque sociorum eadem proportionem sit particeps damni, quæ esset lucri ex societate emergentis.

Tertia dubitatio, an quando perditur pecunia capitalis, damnum debeat esse commune socijs, vel esse tantum eius qui illam apposuit.

DE hac re duæ sunt sententiæ percipiæ, vt videre est apud Angelum §. decimo, Sylu. quest. 6. in verbo Societas 1. & apud Couar. paulo post citandum, quarum prior habet: quando opera, vel industria socii non æquiualeat pecuniæ in commune collatæ, tunc siue ante, siue post operam collatam pecunia pereat eam refarciri debere ab illo qui ex contractu societatis tenebatur operam conferre: quando vero opera, vel industria æquiualeat pecuniæ, si hæc perdatur antequam illa ponatur, iacturam eiusdem pecuniæ debere pro rata refarciri ab eo qui operam apponere debuit, non item si iactura eiusmodi contingat post operam appositam.

Posterior sententia vero habet: in vniuersum, siue ante, siue post operam appositam, pecunia capitalis pereat, perire tantum illi qui eam apposuit, hancque memorati authores priore probabiliorem putant: quam etiã sequuntur Caiet. in verbo Societas, Nauar. in Enchir. cap. 17. n. 452. Couar. lib. 3. variat. resolut. cap. 2. num. 2. Armilla in verbo Societas num. 3. Sotus in lib. 6. De iust. & iure quest. 6. art. 1. ad primum, & Petrus à Nauar. in eod. cap. 2. num. 461. rationem bonam adferens, quia societate absolute contracta, dominium pecuniæ non transit in socium, nec fit commune socijs: sed retinetur ab eo qui pecuniã ipsam cõfert in societatem. Quare ei soli perit, sicut ei soli salua manet. Atque hoc, siue ante siue post operam positam pereat: cum substantia & natura societatis exigat, vt sicut opera amitti potest illam ponenti, sic etiam pecunia perire possit illam conferenti in societatem.

Quam tamen sententiam aduertendum est non procedere, cum talis perditio pecuniæ acciderit culpa leui, vel ita apponenti operam: quia tunc is tale damnum refarcire tanquam illius causa tenetur, non minus quam in deposito, vt ex Sylu. habet Petr. à Nauar. in sequ. num. 462. Adde consequenter ex eod. & ex Couar. loco cit. & Nauar. in sequen. n. 253. non procedere, quando societas facta fuerit tali conditione, vt ex pecunia vnus, & opera alterius fieret vnus cumulus vtrique communis quoad dominium, scilicet vturum est lucrum commune. Tunc enim si æqualis sit fors quam quisque contulit in illum cumulum, æquale damnum etiam erit in capitali sicut lucrum deberet esse æquale. Sin autem alter minus posuit, tunc pro rata sentiet damnum: & econtra si opera perdit maneat capitale, debet similiter pro rata compensatio fieri ei qui illam apposuit. Ratio est, quia ille cumulus erit communis: quare nõ est maior ratio cur potius vni perdatur, quam alteri, vel vni saluus sit, & non alteri. Vnde idem quod de lucro diceremus (participandum esse scilicet à singulis, pro rata sortis quam quisque in eumdem cumulum contulit) pariter dicendum est de damno. Quæ tamen intelligenda sunt de societate, prout est absolute contracta, nihil paciscendo de capitali. Aliquando enim pacto sociorum tacito, vel expresse, aut etiam ex patris seu provincie consuetudine, alia ratio agendi tenenda est.

Aduerte ergo finita negotiatione circa quam inita est societas, faciendum esse lucri vel damni diuisionem, prout ab initio inter socios conueniente expresse, vel tacite, si que nulla inter eos facta fuerit conuentio, esse in diuisione seruandam patriæ vel provincie consuetudinem, solitam inter similes negotiatores seu socios seruari. Quod si non sit talis aliqua consuetudo, in diuisione siue lucri, siue damni procedendum est iuxta doctrinam ante traditam.

Quarta dubitatio, vtum damna sociorum vltra capitale contingant, sit inter ipsos communicanda.

AD hanc in verbo Societas 1. respondent Angelus §. 15. Sylu. quest. 9. Armillanũ. 12. dāna quæ socijs incurrunt
ex ipsa

ex ipsa societate, seu intuitu societatis, esse communicanda: nisi lata, aut etiam leui culpa sua incurrisset in ea: quia tunc ex vi contractus initi, imputarentur illi. Hinc si deferens pecuniam negotiationis gratia, vulneratus est à latronibus, ideoque fecit expensas: aut si aliqua perdidit, quæ non habuisset secum, nisi communi aliorum nomine profectus esset, compensanda est ei ex communi talis iactura. Secus vero est, ut addunt Sylu. & Armilla, si damna incurrat quidem occasione societatis, sed alio intuitu, quam societatis: ut si ab hoste socius vulneretur, non spoliationis, sed inimicitia gratia, quantumvis in manus illius non incidisset, nisi protectionem eam suscepisset, longe enim diuersa sunt commodum, aut incommodum socii, occasione habuisset ex societate, & aduenisse ex ipsa societate: in posteriore euentu enim, ut commodum, sic & incommodum commune est sociis: non item in priore. Quod communiter Doctores afferere notat Molina de iust. & iure tract. 2. disput. 418. vers. Obserua.

Additem iudicium esse, si occasione societatis abfuit socius à ciuitate, ideoque consanguineus moriens non constituit ipsum heredem. Etenim talem iacturam ceteri socii refarcire non tenentur, tanquam nihil ad eos spectantem: ut ex eo patet quod non fierent participes talis hereditatis, ut nec alterius modi, quod per occasionem suæ professionis, ei obuenisset, ut si à Rege donatus esset castro, aut alio munere. Ea enim sola lucra, vel damna apponenti operam, debet sociis communia esse, quæ contingunt ei ratione societatis, non autem quæ propriæ personæ, licet occasione societatis.

Illud vero quod de damno dicitur extendendum est ad expensas gratia societatis factas ab apponente operam, vel industriam, ut ibid. Angelus & Sylu. uterque quest. 12. & Armilla num. 13. docent: cum dicunt eas esse deducendas ex communi pecunia: quia lucrum intelligitur deductis expensis, causa illius factis: demendo tamen sumptus qui domiliqui faciendi essent. Quam demptionem non esse iniustam Nauarrus concedit in Enchir. cap. 7. num. 282. etiam si velit eam non habere locum, quando non fuerit deducta in pactum: cui Molina assentitur in seq. disput. 418. vers. Alia.

Aduerte autem pro praxi, iuxta legem Si fratres, §. Si quis ex sociis, ff. Pro socio, in numero expensarum, causa societatis factarum, ceteri eas quæ ipsarum, mercium sunt: exempli gratia, si conducatur iumenta vel nauigia ad eas portandas, vel si aliquid expendatur ad eas seruandas, aut meliorandas, nisi expresse aliud in pactum iustum sit deductum: aut nisi in aliquo euentu particulari contrarium habeat consuetudo rationalis. In quibus omnes conuenire notat Molina in eadem disput. sub initium. Ceteri pariter eas, quæ sunt socii, ut laborantis pro societate: nempe id quod iter faciendo, pro mercibus ipse vel famuli expendant, si expense sint rationabiles, ad se alendum, vel resistendum volentibus ipsos spoliare in via: vel ad curandum ipsos à latronibus vulneratos: tales enim expensæ communes sunt toti societati, sicut alia damna quæ ratione eiusdem contingunt, ut quod socius ponendo operam spoliatus sit à latronibus pecunia sua, pallio, ense, &c. quod morbo correptus sit, vel captus ab hostibus, & ad sui curationem, vel redemptionem sumptus extraordinarios facere coactus sit, & sic de ceteris, quorum per se societas causa fuerit, iuxta legem Cum duobus, §. Quidquam sagariam, & legem Secundum Iulianum, ff. Pro socio.

Notat vero Petr. à Nauar. in cit. cap. 2. numer. 464. ista procedere, quando aliquid remanet de capitali, seu de bonis in quibus constituta est societas. Nam de aliis bonis, alius socius non tenetur damna incurra refarcire, nisi inter utroque societas esset omnium bonorum, aut omnium lucrorum, aut certe nisi ab initio inter socios conuentum esset expresse, vel tacite, aut consuetudo patriæ recepta aliter haberet, iuxta antedicta: in fine præcedentis dubii.

Quærit potest vero, an si socius non habeat ex communibus bonis, vnde necessarias expensas faciat, teneatur ex iustitia illas facere ex suis propriis, tanquam societati mutuo datis? Ad quod cum Molina in eodem tract. 2. disput. 418. vers. Quando aliquis, respondendum est teneri, si nequeat alia ratione damnum commune auertere, quia tenetur eam

diligentiam rebus communibus adhibere, quam quisque propriis adhibere solet. Cum igitur quisque ad res suas conseruandas de suo impendat, idem prestare debet ad conseruationem rerum communium, non quidem gratis, sed cum iure resumendi ex communi id quod impenderit, non minus quam si aliunde illud mutuo accepisset in eum usum.

Quinta dubitatio, an licite iniuri possit societas, ut pecunia ei qui illam apposuit salua sit, & totum eius periculum subeat ille qui ponit operam, vel industriam.

De hac sunt tres opiniones. Prima, non posse iniuri licite. Ita Panormit. ad cap. per vestras, De donat. inter virum, & vxorem. Armilla in verbo Societas, num. 8. Sotus in 6. de iust. & iure, quest. 6. art. 2. Altera est Caiet. in tomo primo Opusculi. Opusculo vltimo, responsione 11. licite iniuri per varios contractus, variis temporibus factos, non autem per vnum, aut per diuersos eodem tempore factos. Tertia est, posse licite eodem etiam tempore iniuri per vnum contractum virtute continentem duos, vel tres, nempe contractum societatis, contractum assicurationis fortis, aut etiam contractum venditionis lucri expectati pro certo pretio: quorum trium meminimus in præced. nu. 242. Ita post Maiorẽ expresse sentiunt Nauarr. in Enchir. cap. 17. num. 255. & Coar. in lib. 3. var. resolut. cap. 2. num. 4. Et assentiuntur Petrus à Nauar. eisdem ac alios citans in lib. 3. De reilit. cap. 2. num. 442. & Gregorius à Valent. 2. 2. disput. 5. quest. 24. & 25. vtrobique, puncto 2. vbi ait, agitata Romæ præfenti dubitatione in nobili Theologorum confesso, ita esse in hanc sententiam. In quam etiam ire censendi sunt, qui absolute docent licitum esse iniuri societatem appposito contractu assicurationis, seu pacto de securitate capitalis, aut etiam lucri sperati, inito cum vno ex sociis, aut cum aliquo alio pro iusto pretio. Id quod docent in verbo Societas. Angelus §. 7. & Syluest. quest. 2. Gabriel. in 4. distinct. 15. quest. 11. art. 3. dub. 10. Contrad. De contractibus quest. 97. & Ioseph. Angles in 2. parte florum Theolog. initio. tractatus De societ. assentiunturque recentiores, ut Molina tract. 2. De iust. & iure, disput. 417. & Leon. Lessius lib. 2. cap. 25. dubit. 3.

Probatur autem ea sententia, quia si quis alicui ponenti industriam, & operam, det pecuniam ad societatem, ex qua verosimiliter speratur lucrum, v. g. centum, potest cum alio tertio pacisci de securitate suæ fortis principalis, p. qua parte dicti lucri sperati, necdum certi, atq; illud quod speratur est ex eodem lucro sperato, adhucque incerto, potest vendere alteri pro alia eius certa parte, seruando tamen in huiusmodi pretii æqualitatem commutatiue iustitiæ, secundum boni, ac periti viri arbitrium. At qua ratione tertius potest illam assicurare, eadem potest & socius, ut à Sylu. loco cit. dictum comendat Nauar. in Enchir. cap. 17. num. 254. Quare ab initio quando contraxit, potuit prædictos tres contractus iniuri cum socio, primū scilicet societatis, ex qua verosimile lucrum speratur: secundum assicurationis capitalis pro quarta parte eiusdem lucri sperati, & tertium venditionis partis reliquæ lucri sperati, & incerti pro quinque, vel quatuor certis.

Idem confirmatur ex definitione Cap. per vestras, De donatione inter virum, & vxorem. Per eam enim statuitur, ut si apud maritum vergentem ad inopiam, neque habentem pro cõseruanda vxoris dote sufficientem cautionẽ, eadem dari debeat alicui mercatori (ad negotiationem nimirum) & vt secura sit apud illum, & ex ea salua iustitiam possint onera matrimonij. Id quod nequiret tanquam licite factum excusari aliter, quam per tres iam dictos contractus cum mercatore initos, vt recte in Enchir. cap. 17. num. 756. declarat Nauar. Addens idem esse iudicium de consuetudine quæ viget in quibusdã Gallie, & Italiæ locis, vt Ecclesiæ, pupilli, viduæ, scholastici pauperes, suas pecunias in commune cõferant cum mercatore, hac lege, vt quatuor, vel quinque accipiant pro centu, salua semper ipsorum capitali pecunia. Nã talis consuetudo non potest aliter excusari ab vfura, quã quod initium habuerit ex celebratione trium prædictorum contractuum, quos virtute continent ille, quæ sic celebrant. Idẽ etiam confirmatur ratione, quia cum plures contractus diuisi, sunt iusti, coniunctio eorum non facit iniustitiam.

nihil aliud est, quam contractum iustorum collectio, & quasi cumulus.

398. Confirmatur adhuc à simili per Cap. vnicum De commo- modo, ubi approbatur pactum commodationi adiunctum, ex cuius vi periculum rei commodata maneat penes com- modatarium, licet commodans retineat dominium, & iuxta Cap. Bona fides, de deposito, approbatur pactum depofi- tionis adiunctum, quo periculum rei deposita sit penes de- positarium, manente nihilominus domino eius penes de- ponentem. Quare non videtur ratio dari, cur in societate non approbetur pactum, quo socius cui pecunia traditur ad negotiandum opera, vel industria sua, totum eiusdem pe- riculum assumat, facta ei iusta compensatione pro quanti- tate periculi quod in se suscipit; etiam si is qui tradit, reti- neat dominium.

Neque pactum eiusmodi censendum est contra societa- tis naturam esse; quandoquidem cum eo perinde, ac sine eo, ille ipse qui pecuniam apposuit, vere manet eiusdem dominus (vt contra Sotum Molina in cit. disp. 417. concl. 2. ostendit) atque ex ea tanquam ex re propria lucrum accipit titulo societatis. Neque mercator cui tradita est, quantum- cunque illam assicurauerit, potest pro libito eam in quem- cunque usum transferre, sed debet iuxta voluntatem socij, à quo in societatem collata est, eam exponere negotiationi, non minus quam si non esset à se, aut ab alio assicurata. Ne- que sic instituta societas, est illa Leonina, reprobata in iure, lege Si non fuerint, §. Aristo. ff. Pro socio; talis enim est qua totum periculum reicitur in socium, nec id onus aliunde compensatur.

Neque etiam dici potest societatem per præfatum pactum transire in mutuum: falsum est enim, quod Sotus putat, cum periculum capitalis transmittitur in socium, ad hunc pertinere dominium illius; eo quod solius domini sit pe- riculum rei subire, iuxta illud ab omnibus receptum. Quod si res pereat, debere domino perire. Falsum inquam illud est, quia id ipsum receptum ab omnibus, verum est tantum ex natura, & communi conditione rei; ita ut nihil impediatur rem, vt domino, sic & alteri perire, qui illius periculum in se suscepit ex pacto, & stipendio ea de causa conuenit; sic- que saluus maneat societatis contractus, non obstante quod pecuniæ periculum non subeat is qui illum contulit. Adde, nec ipsum societatis contractus inde vitari aliqua in- iustitia, si periculum subeunti fiat debita compensatio; ita nimirum vt seruetur id, quod est de natura societatis, vt damnum, & lucrum inter socios communia sint ex æquo, nec minus damni sentiat ille, qui plus lucri erat percepturus, vel contra.

399. Constitutum sit ergo, à peccato excusari eum, qui sine celebratione explicita trium antedictorum contractuum, pecunias suas mercatori, vt negotietur, committit cum pacto recipiendi, *saluo etiam capitali*, tantum lucri quantum attenta ratione negotiationis, temporis, personarum, &c. iuste posset exigere, si expresse celebraretur omnes iidem antedicti contractus.

QVA TAMEN in re caneda maxime est palliatio mu- tui usurarij, quæ continget, nisi à tradente pecuniam, vt à Petro, intendatur vera contractus societatis celebratio cum eo cui traditur, vt cum Paulo, qui reuera negotietur, atque adsit virique verus animus dandi, & accipiendi pecuniam ad eiusmodi societatem; ita ut Paulus debeat velle ex tali pecunia negotiari, & Petrus velle, vt ille reuera negotietur. Nam tali voluntate deficiente, quia non agitur ea qua par est fide in adiuciendo contractui societatis duos alios me- moratos; nõ poterit tuta conscientia lucrum supra sortem accipi; cū vt Nauar. in cit. cap. 17. nu. 258. recte ait ait, morta- liter peccat is qui in societate pecuniam in certum lucrum dat illi, quem scit non esse ea negotiaturum; velut militi, vel Clerico indigentibus. Et ratio est, quia quantumuis ad- dat contractum assicurationis; societas tamen tantum est simulata, velans mutuum usurarium, in quo salua manente pecunia lucrum capitur nulla iusta causa id excusante.

Porro quois qui tradit pecuniam in societatem adiectis contractibus assicurationis pecuniæ, & lucri expectati, non habuerit verum animum inuendi societatem; signum esse potest, si ipse illam non iniret, si contractus eiusmodi non

adiungerentur. Id enim indicat animum lucrandi ex pecu- nia salua, sicut sit in mutuo usurario; nisi id faceret socio vitro consentiente, ad euitandam molestiam conficienda- rum rationum dati, & accepti, vel certe eo quod sit de eius- dem socij fidelitate incertus, nec facile debeat ei fidere. Quod si diffidendi iustam causam non haberet, & nihilomi- nus sine talibus contractibus adiectis societatem inire omnino recusaret; ne capitale suum exponeret periculo, quod subeundum est in societate, vehemens sane tunc sus- picio esset, quod pecuniam non tradat ad societatem; eo modo quo licitum esse diximus, sed mutuum palliatum ce- lebre. Neque aliud auderem in praxi statuere, nisi in aliquo particulari casu tales circumstantias adesse viderem quæ aliud mihi persuaderent. Vnde consequens est, quod etsi non videatur tenenda sententia Caietani existimantis tres præ- dictos contractus non posse à principio simul cum socio iniri, eam tamen esse hoc nomine commendandam; quod quando ex intervallo post celebratam absolute societatem, celebrantur duo alij contractus assicurationis pecuniæ, & venditionis lucri ex illa sperati, satis constare videtur, quod socius conferens pecuniam, noluerit mutuum palliare, sed veram societatem celebrare.

Nota pro praxi consentanea: a explanationi; proposita difficultatis.

400. Ceterum pro praxi quædam notanda sunt circa iam pro- positam sententiam nostram. Primum est, eam non habere locum si voluntas fuerit mutuandi; quia eo ipso contractus societatis cum assicuratione, tam capitalis, quam lucri sperati, usurarius est ac iniustus coram Deo.

SECUNDUM est, eam posse locum habere quantum- que antedicti contractus assicurationis non apponatur formaliter societati; dummodo enim adsit voluntas, non nisi licito modo contrahendi, neque maius lucrum petatur quæ æquum sit pro ratione negotiationis, & aliarum circum- stantiarum; sufficere si illi intercedant virtualiter; vt si is qui appositurus est operas, non curans formaliter adhibere tres contractus, dicat; Da mihi centum aureos ad talem nego- tiationem, & si velis; in me suscipiam totum illorum pe- riculum, insuperque tibi tale lucrum certum dabo, retento mihi toto, eo quod ex eadem negotiatione prouenturum est. Aut si is qui in societatem tradit pecuniam, simile pactum offerat, in quo virtute contineantur tres dicti contra- ctus, vnus societatis, & duo assicurationis.

TERTIUM est, de rigore quidem veram esse talem sen- tentiam, quando pretia assicurationum sunt iusta, & abest voluntas mutuandi: in praxi tamen non esse facile suaden- dam, aut etiam sequendam, propter periculum defectus veri animi celebrandi sincere societatem. Cui defectui occa- sionem præbere maxime potest, quod prædicti assicuratio- nis contractus, societati ipsi virtualiter tantum apponantur. Accedere etiam potest scandalum, quod quoties, prædictis omnibus circumstantiis, ex tali modo contrahendi dari iudica- bitur, contractus licite celebrari non poterit, quia, esto, non sit contra iustitiam, erit tamen contra charitatem.

QUARTUM est, per eandem sententiam difficilior ex- teris excusari, immo vix excusari, posse eos qui semper, & ex omni genere negotiationis, aut artificij, à quacun- que persona eandem summam lucri (verbi gratia quin- que pro centum) saluo capitali petunt. Vix enim fieri potest, quin ibi adsit mutuandi affectus, immo & ple- rumque aperta iniustitia; cum oporteat pro diuersita- te negotiationis, & temporis, aut loci, in quo ea exer- cetur, aut personarum à quibus, aut cum quibus exercet- tur, æstimationem periculi, & spem lucri variari; & per con- sequens iustum pretium assicurationis, siue capitalis, siue lucri sperati mutari. Quo fit vt nequeat sine iniustitia semper idem seruari; prout recte notatum est à Caieta- no in tomo I. Opusculorum, tract. 31. responsione 11. sub finem.

QUINTUM est, ex eadem sententia recte inferri contra Sylu. Societas 1. quæst. 5. ab usura excusari posse contractum societatis cum pacto, quod tertia pars periculi pecuniæ per- tineat ad eum qui illam apponit, & duæ aliæ ad eum qui

apponit

apponit operas; dummodo huic ab illo iusta compensatio fiat; tantum, verbi gratia, ei cedendo de lucro eo negotiatio expectato, quantum aestimari potest tale periculum, verumque adfit utrinque animus negotiandi. Nam si quis potest recidere totum periculum in socium, id recompen- sando sufficienter, data maiore, quam esset alius ei debita, lucri parte, prout antea ostensus est, cur non poterit simili modo in eum recidere periculum duarum partium capitalis relin- quendo ei tot partes lucri, quot sufficienter ad compen- sandum periculum susceptionem? Vtura autem esset manifesta, si quis absque iusta compensatione, vellet capitale sibi pro parte securum esse; quia pro parte etiam interueniret mutuum ex quo lucrum caperetur.

SEXTVM est, eidem sententia non aduersari bullam Sixti V. quae incipit, Detestabilis, cum damnat societatem initam cum pacto de saluo capitali. Nam intelligenda est, cum tale pactum sit ex vi ipsius societatis; non autem cum sit ex vi alterius contractus ei admixti, vt Toletus qui ei a consiliis erit, respondisse fertur. Et ratio esse potest, quia per hoc non tollitur ratio & iustitia licite societatis; per illud autem tollitur. Est enim manifesta iniustitia, si quis eo solo nomine, quod in societatem tradat alteri pecuniam, velit vt se faciat de ea securum. Namque vi solius societatis, ad nihil aliud socii tenentur ex iustitia, quam ad iustam distributio- nem damni, & lucri; periculo sortis vniuscuiusque remanente apud vnumquemque. Quinimo, vt bene loco cit. no- tat Cateian. ex vi solius societatis, socius non potest alium socium cogere ad incundum secum asecurationis contra- ctum; quia id onus est, quo ipse grauari non potest, nisi vitro suaque sponte velit illud subire.

SEPTIMVM est, eidem sententiae consentaneum esse, quod Nauar. in Enchir. cap. 17. num. 257. habet licitum esse legare parochio, aut beneficiariis alicuius Ecclesiae certam pecuniam, vt illam perpetuae negotiatio exponant accipien- do quatuor, vel quinque pro centum singulis annis, ex quibus soluarur stipendium dicentibus aliquot Missas, quia id est legare fructum quem talis pecunia etiam manens salua, potest exposita negotiatio proferre, ob adiectos ad contra- ctum societatis duos alios asecurationis iustos. Postre- mum est, eadem ratione qua admittitur proposita sententia admitti pariter posse, licitam esse societatem, quae quis opera- ram suam collocat in commune, vult tantum certum quid, & esse prorsus liber a damno. Nam id est societati addere contra- ctum asecurationis, aut potius inire contra- ctum loca- tionis operarum, quo in stipendium accipitur pars lucri ex negotiatio provenientis, quemadmodum habent in ver- bo Societas 1. Angelus, §. 6. & Syluest. quaest. 3. Multa quidem alia ob negotiatio miras inuentiones occurrere possunt dubia de istiusmodi societate, sed de illis eadem ratione ac de praecedentibus iudicandum est; quandoquidem in illis pari ratione expendendum est; an quid illicitum, aut iniquum contineant, necne.

CAPVT XXX.

De societate circa animalia.

SUMMARIVM.

- 401 Varij modi quibus societas circa animalia celebratur.
- 402 Conditiones requisitae, vt societas circa animalia censeatur licita.
- 403 Quod illis concurrentibus sit licita.
- 404 De societate in qua conseruatur capitale restaurando i- sturam animalium quae moriuntur, substitutione alio- rum quae nascuntur.
- 405 De societate in qua dantur animalia, aestimata pretio, ad quod si luendum obligetur recipiens, etiam si illa pereant sine vlla ipsius culpa.
- 406 De quadam societate quae iniri potest cum Monasterio, vel Eccl. sua.
- 407 De societate in qua dantur animalia ad certum tempus, plus tunc valeant, quam cum dantur.
- 408 De societate in qua omnium ex fructibus capitale compen- satur apponenti illud.
- 409 De societate in qua periculum capitalis pro medietate sibi apponenti operari, vel industriam.

DE hac societate quam socidam appellant, latius disce- runt D. Ant. 2. par. tit. 1. c. 7. §. 39. & quatuor sequenti- bus, Conrad. de contract. q. 88. Angel. & Syluest. Societas 2. Tab. v. s. 3. n. 6. & 7. I. alius Zecchi in tract. de vsur. c. 7. n. 7. & 8. Gabr. in 4. distin. 15. quaest. 11. art. 3. dubio 11.

Ea autem contrahitur nonnunquam; animalia, & circa illa industriam, ac operas in ordine ad lucrum conferendo in commune; quasi cumulo facto ex omnibus, & lucra, & damna ab vnoquoque pro rata partis per ipsum apposita participantur, eo modo quo expositum est in superiori ca- pite, dubio 2. Nonnunquam vero, quod frequentius est contrahitur vno dante animalia alteri, qui suas operas, & industriam ponat in eis pascendis, & fructibus colligendis ex iisdem. Qui modus adhuc varius est, vt patet per tradita loco cit. ab Angelo, & Sylu. Nam in eam societatem interdum conferuntur animalia cum aliquo praedio ad illius culturam; vt quando villico pauperi traduntur boves, aut equi quibus agros colere possit. Item aliquando traduntur firma, & certa in omni euentu id est, cu conditione, vt si pereant, quocumque casu id fiat, illorum iactura refarcitur per acci- pientem. Aliquando vero traduntur non certa; itaut per- euntia absque lata, vel leui culpa recipientis, pereant danti.

Quorum tamen modorum priore non celebratur vere contractus societatis, sed potius, vt recte notat Syluester, contra- ctus venditionis. Qui vt censeatur licitus, requirit vt dans nihil accipere possit praeter iustum pretium; itaut de fructi- bus adhuc participans, vsuram committat palliatam: nisi ille cui dedit, moram trahat in soluendo id ipsum pretium, & nihilominus percipiat fructum ex animalibus emptis; quo casu accipi potest aliqua pars fructuum tanquam interesse, quemadmodum loco cit. habent Ange'us §. 9. & Syluester q. 4. Quod intellige cum distinctione ante tradita nu. 301. Item aliquando ille qui animalia confert, certum stipendium sol- uit ea recipienti; aliquando vero recipienti dat certum quid animalia ponenti; quod vtrumque locationis contractus potius est quam societatis, cum illud sit conducere operas, & istud sit conducere animalia.

IAM vt socida censeatur licita, tres conditiones requi- runtur. Prima est, vt animalia in societatem collata stent pe- riculo ea ponentis; quoniam ex vi societatis ipse retinet il- lorum dominium; quo fit, vt pereuntia debeant ei, taquam domino, perire; nisi interueniat contractus asecurationis eorumdem animalium; ea ratione factus qua in superiori ca- pite habitum est fieri contractum asecurationis pecuniae capitalis. Aut nisi interueniat pactum, vt periculum quo- cunque modo contingat, sit commune; facta obid com- pensatione iusta recipienti: qui quidem non tenetur alio- qui illud subire, si nulla sua lata, vel leui culpa (de qua vtra- que vnumquemque socium teneri habitum est in praec- denti num. 374.) contingat animalia ipsa perire.

Secunda conditio est, vt ex vi talis contractus lucra, & damna communia sint ex aequo, pro rata fortis vniuscuius- que socij; perinde ac in societate circa negotiationem dic- tum est in proxime praecedenti capite.

Tertia est, vt nullus sociorum oneretur plus alio, ex vi a- lis contractus, sicut censeatur onerari cum minimum est pre- tium, quo aestimantur animalia data in societatem, aut is qui operas ponit, iustam earum mercedem non accipit iudicio boni, peritique viri, aut cogitur soluere pensionem in gram eo tempore quo animalia in societatem accepta, fructum suum proferre desierunt, sine vlla sua culpa, aut ob culpam apponentis, aut ob aliquem casum fortuitum, prout docet Nauar. in Enchir. c. 17. n. 260. aut demum periculi animalium quocumque modo eueniat, cogitur subire, sine iusti pretii compensatione, aut subire eiusdem periculi partem; non facta ideo diminutione pensionis in iustam compensatio- nem, ex eod. ibid. Et ratio est, quia aperte inter socios con- tingeret inaequalitas, qua vnus praeter alio grauaretur contra iustitiam commutativam aequitatem; & ideo cum peccato & obligatione ad restitutionem.

Atque conditionibus his concurrentibus dubium non est quin licite iniri possit societas circa animalia in ordine ad lucrum, & ad fructus ex illis percipiendos. Si enim pecunia in societate circa negotiatio nem, deferri potest ad percipiendum ex ea lucrum; poterunt sane potiori iure in hac quoque